

1	Inleiding	2
1.1	Livingstone's Travel Site	2
1.2	Het reisschema	2
2	Marokko	3
2.1	Algemeen	3
2.1.1	Bevolking	3
2.1.2	Geografisch	3
2.1.3	Godsdienst.....	3
2.1.4	Klimaat.....	3
2.1.5	Munt.....	3
2.1.6	Taal.....	3
2.2	Fès - Boulemane	4
2.3	Grand Casablanca	4
2.4	Marrakech - Tensift - El Haouz.....	5
2.5	Meknès - Tafilalet	6
2.5.1	Meknès	6
2.5.2	Volubilis	7
2.6	Rabat - Salé - Zemmour - Zaer	7
3	Conclusie	8
4	Praktisch	9
4.1	Accommodatie.....	9
4.2	Documentatie	9
4.3	Documenten	9
4.4	Geld.....	9
4.5	Gezondheid	10
4.6	Kosten	10
4.7	Restaurants	10
4.8	Telecommunicatie en post.....	10
4.9	Tours	11
4.10	Transport	11
4.10.1	Bus.....	11
4.10.2	Taxi.....	11
4.10.3	Vliegtuig	11
4.11	Veiligheid.....	11

1 Inleiding

1.1 Livingstone's Travel Site

Dit document komt uit een reeks van verslagen over landen die ik heb bereisd. Alle verslagen samen met tal van foto's en interessante links vind je op mijn persoonlijke webstek de Livingstone's Travel Site (<http://www.livingstone-travel-site.net>).

Veel lees- en reisplezier.

1.2 Het reisschema

17/12/2006	Vlucht van Brussel naar Marrakech
18/12/2006	Marrakech
19/12/2006	Busrit van Marrakech naar Kenitra - Casablanca
20/12/2006	Busrit van Kenitra naar Fès – Rabat - Meknès
21/12/2006	Fès
22/12/2006	Busrit van Fès naar Afourer - Volubilis
23/12/2006	Busrit van Afourer naar Marrakech - Marrakech
24/12/2006	Vlucht van Marrakech naar Brussel

2 Marokko

2.1 Algemeen

2.1.1 Bevolking

Marokko heeft ruim 28 miljoen inwoners. Het merendeel van de bevolking woont aan de Atlantisch kust, in het Rifgebergte en in de Hoge Atlas.

2.1.2 Geografisch

Marokko ligt in Afrika en grenst in het oosten aan Algerije en in het zuiden aan Mauritanië. In het noorden ligt de Middellandse Zee en in het westen de Atlantische Oceaan. In het noorden van het land bevinden zich nog de twee Spaanse enclaves Cueta en Melilla.

Het land heeft een oppervlakte van ruim 710.000 vierkante kilometer.

2.1.3 Godsdienst

De officiële godsdienst is de orthodoxe of soennitische islam. Deze godsdienst baseert zich op de Koran en de Soenna waarin de woorden van de profeet Mohammed zijn opgetekend. Deze stroming werd in de zevende eeuw in Marokko geïntroduceerd en vormt de grondslag voor de wetten en het geloof van het land. De islam is een bindende factor in het leven van de Marokkaanse bevolking die de vijf pijlers van hun godsdienst dienen te eerbiedigen. Deze pijlers zijn chahaba (geloofsbelijdenis), salat (gebed), zakat (rituele liefdadigheid), sawn (vasten tijdens ramadan) en hadj (bedevaart naar Mekka).

2.1.4 Klimaat

Tijdens de zomer is het vaak heet en droog terwijl er tijdens de winter een gematigd zeeklimaat heerst. Water is overal relatief schaars.

2.1.5 Munt

De Marokkaanse munteenheid is de dirham (MAD). Toen wij er waren kreeg je voor 1 EUR iets meer dan 10 MAD.

2.1.6 Taal

De officiële taal is het Arabisch maar Frans wordt door het merendeel van de bevolking gesproken. De berbers in het zuiden van het land spreken hun eigen taal.

2.2 Fès - Boulemane

De hoofdstad van de regio Fès-Boulemane is Fès. Fès is de oudste van alle Marokkaanse koningssteden.

Ons bezoek aan de stad begon bij **Borj Nord**. Dit fort dat nu dienst doet als Musée des Armes werd gebouwd in 1582. Vanwege zijn gunstige ligging kon het fort de stad zowel verdedigen als controleren. Nu heb je een prachtig panorama op het historische hart van de stad.

Fès el-Bali zoals het historisch hart van de stad wordt genoemd, bestaat uit een doolhof van smalle straatjes.

Hier liggen de **soeks** van Fès. Zij behoren tot de mooiste en uniekste van het land. Eenmaal je dit deel van de stad binnenwandelt, keer je jaren terug in de tijd. Ambachtslieden en verkopers zijn gegroepeerd rond de goederen die ze verkopen. Zo heb je een gedeelte waar enkel leerlooiers zitten terwijl men in een ander stuk enkel kruiden of tapijten verkoopt. Vooral de leerlooierwijk is uniek. Tijdens onze wandeling maakten we een bezoek aan een aantal ateliers waar men tapijten, lederwaren en geborduurde stoffen verkoopt. Binnen dit gedeelte van de stad liggen ook enkele belangrijke religieuze gebouwen. De **Medersa Bou Inania** is de grootste en weelderigste madrasa ooit door de Meriniden gebouwd. De madrasa was zowel een cultureel als een religieus instituut. Het was in eerste plaats een internaat en een verlengstuk van de grote moskee-universiteit die uitsluitend was bestemd voor de studie van religie, rechten, wetenschap en de fijne kunsten.

Fès el-Jedid of Nieuw Fès is een ander deel van de stad. Dit gedeelte bestaat uit het koninklijk paleis, de Moulay Abdallah-wijk, de mellah of joodse wijk en moslimwijken.

Het paleiscomplex **Dar el-Makhzen** wordt omgeven door hoge muren en beslaat een oppervlakte van meer dan 80 hectare. De schitterende Moorse poort is rijkelijk gedecoreerd en bestaat uit zeven verschillende deuren. De koperen deuren zijn prachtig gegraveerd en voorzien van bronzen kloppers.

2.3 Grand Casablanca

Casablanca is de hoofdstad van de regio Grand Casablanca en de commerciële en financiële hoofdstad van het land. De stad is gelegen aan de Atlantische Oceaan en heeft de drukste haven van het land. Casablanca is een stad waar traditie en moderne levensstijl, hoogbouw en winkeltjes in de steegjes van de medina en rijk en arm dicht op elkaar leven.

De stad is een van de grootste metropolen van Afrika waar niet minder dan 3,5 miljoen mensen wonen.

Per bus maakten we een stadsrondrit.

We reden door de **Anfa-wijk**, de luxueuze buitenwijk waar ooit het Hôtel d'Anfa lag. In dit hotel vond in 1943 het historisch overleg tussen de

Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt en de Britse premier Winston Churchill plaats. Tijdens dit overleg werd de datum van de geallieerde invasie in Normandië vastgelegd.

Een andere stop was op **Place Mohammed V**. Dit plein is het bestuurlijk hart van Casablanca. Rond het plein liggen gebouwen zoals het justitiepaleis, het postkantoor en het Franse consulaat.

Het imposantste bouwwerk van de stad, is zonder twijfel de **Moskee van Hassan II**. De moskee is na de Moskee van Mekka het grootste religieuze bouwwerk ter wereld. Het complex beslaat een gebied van 9 hectare waarvan tweederde boven zee is gebouwd. De minaret is prachtig versierd, heeft een vloeroppervlakte van 25 bij 25 meter, is 200 meter hoog en daarmee de hoogste ter wereld. De gebedsruimte bestaat uit 2 etages. Het gelijkvloers is bestemd voor mannen, de galerijen daarboven voor vrouwen. In het totaal biedt de gebedsruimte plaats aan 25.000 gelovigen. Het centrale deel van het dak van de gebedsruimte kan worden opengeschoven. Onder de moskee bevinden zich hammams. Voor de bouw van de moskee werd geld noch moeite gespaard. Het gebouw is bekleed met marmer, de plafonds zijn van cederhout en de deuren van koper en titanium. Men is met de bouw van het complex gestart in 1987 en nauwelijks 6 jaar later was alles klaar. De moskee kan worden bezocht buiten de gebedsuren en een rondleiding kost 120 MAD.

2.4 Marrakech - Tensift - El Haouz

Marrakech is de hoofdstad van de regio Marrakech-Tensift-El Haouz en na Casablanca en Rabat de derde stad van Marokko.

Een bezoek aan de medina start zonder twijfel in de **soeks**. Zoals in de meeste steden zijn ook hier de soeks ingedeeld volgens de aard van de producten die er worden gemaakt en verkocht. Soek Mata is de plaats waar lederwaren worden verhandeld, Soek Addadine is de soek van de metaalbewerkers, Soek Chouari is de markt van de mandenvlechters en houtbewerkers en zo zijn er nog een paar delen binnen het geheel van de soeks.

Wie er in slaagt niet te verdwalen in de doolhof van de soeks, komt op het einde van zijn tocht zonder twijfel terecht op **Place Jemaa el-Fna**. Dit unieke plein is al eeuwenlang het centrum van Marrakech. Het plein heeft een gruwelijk verleden want tot de negentiende eeuw werden hier misdadigers onthoofd. Nu is het de place to be in Marrakech. 's Morgens wordt een markt gehouden. In de namiddag en vooral na zonsondergang bereikt de gezelligheid op het plein zijn hoogtepunt. Je komt terecht in een immense openluchtshow waar muzikanten, dansers, waarzeggers, slangenbezweerders en vele anderen je proberen te animeren in ruil voor een fooi.

De **Koutoubia-moskee** is de belangrijkste moskee van de stad. De moskee wordt ook vaak de Boekverkopermoskee genoemd omdat er vroeger rond de moskee een soek was waar men boeken verkocht. De minaret is een meesterwerk van islamitische architectuur en stond model voor de Giralda in

Sevilla en de Hassan-toren in Rabat. De gebedsruimte van de moskee mag enkel worden bezocht door moslims.

Palais Bahia is een van de mooiste paleizen van de stad. Het paleis werd aan het einde van de negentiende eeuw gebouwd. Het complex bestaat uit twee delen die elk uit een andere periode stammen. Het oudste deel heeft appartementen rond een met marmer geplaveide binnenplaats. Het nieuwere deel bestaat uit luxueuze appartementen met uitzicht op lommerrijke binnenplaatsen. De gebouwen zijn opgetrokken uit duurzame materialen zoals marmer en cederhout. Voor de bouw en de inrichting werd beroep gedaan op de beste ambachtslieden van het land.

De **Saadische Graven** behoren tot de mooiste voorbeelden van islamitische architectuur in Marokko. De graven dateren uit het einde van de zestiende eeuw tot de achttiende eeuw. Het complex omvat twee mausolea omgeven door een met bloemen beplante tuin.

Ook buiten de medina zijn er een aantal bezienswaardigheden die een bezoek waard zijn.

De **menara** is een koninklijk park met een oppervlakte van 90 hectare waar vooral olijf- en fruitbomen staan. Midden in het park werd in de twaalfde eeuw een enorme vijver gegraven die als reservoir dienst deed. In de negentiende eeuw werd het park opnieuw ingericht en bouwde men bij de vijver een paviljoen die door de sultans werd gebruikt als romantische ontmoetingsplaats. Het beeld van de vijver, het paviljoen en op de achtergrond de toppen van de Atlas is typisch voor Marrakech.

De **Palmeraie** is een enorme plantage van 120 vierkante kilometer en bestaat uit akkers, tuinen en boomgaarden. Volgens een legende zouden soldaten van de elfde eeuwse sultan Youssef ben Tachfine pitten van meegebrachte dadels rond hun kamp hebben uitgespuugd. Deze pitten ontkiemden en zouden voor la Palmeraie of de Palmentuin hebben gezorgd. Vandaag wordt het gebied bedreigd door bebouwing.

2.5 Meknès - Tafilalet

De hoofdstad van deze regio is Meknès. Deze stad is de op vier na grootste stad van Marokko en een dynamisch economisch centrum voor wat betreft olijven, wijn en muntthee.

2.5.1 Meknès

Ons bezoek aan Mèknes was zeer kort. We maakten slechts een paar stops onderweg.

De medina lijkt sterk op een machtige vestiging die omgeven is door muren met een totale lengte van 45 kilometer. De toegang tot de medina kan via een van de sierlijke poorten. Aan de westzijde van de medina ligt **Bab el-Khamis** (Poort van de Donderdag). Deze poort gaf toegang tot de niet meer bestaande mellah of joodse wijk. De **Bab Mansour el-Aleuj** (Poort van de Zegevierende Afvallige) is genoemd naar de tot de islam bekeerde christen

die hem ontwierp. Vanwege zijn monumentale proporties en rijke decoraties wordt deze poort als de mooiste van Mèknes en zelfs van Marokko beschouwd.

Een andere stop maakten we bij **Bassin de l'Aguedal**. Dit waterreservoir moest het paleis en de koningsstad van water voorzien.

2.5.2 Volubilis

De antieke stad Volubilis werd bewoond en kwam tot bloei onder de Mauretanische koningen, van de derde eeuw voor Christus tot 40 na Christus.

De stad bestond uit de typische delen die kenmerkend zijn voor oude Romeinse steden. Een centrale hoofdas die de stad in twee delen verdeelt. Bij het begin van de hoofdas heb je de Tangerpoort die de toegangspoort tot de stad was en op het einde de Triomfboog van Caracalla. Langs de hoofdas lagen winkels met daarachter woningen met prachtige mozaïeken. Verder vind je een aantal openbare gebouwen zoals het forum, de basilica en het capitol.

2.6 Rabat - Salé - Zemmour - Zaer

De hoofdstad van deze regio en tevens van Marokko is Rabat. Het is een fraaie metropool gelegen aan de kust.

Ons bezoek aan Rabat was kort.

Na een korte stadsrondrit per bus maakten we een stop aan het **Mausoleum van Mohammed V**. Dit complex werd in opdracht van Hassan II gebouwd ter herinnering aan Mohammed V. Het ontwerp komt van een Vietnamese architect. Het gebouw omvat onder meer een moskee en een museum. Het mausoleum rust op een 3,5 hoog platform en is opgetrokken in wit Italiaans marmer. Via een deur met siersmeedwerk die wordt bewaakt door een erewacht, kom je op een balkon terecht van waar je een zicht hebt op de sarcofaag van Mohammed V.

Vlak naast het mausoleum ligt een van de meest prestigieuze monumenten van de stad, de **Hassan-toren**. Deze toren is de minaret van de onvoltooide Hassan-moskee. Yacoub el-Mansour gaf in 1196 de opdracht om deze moskee te bouwen maar na zijn dood raakte de moskee in verval. Een aardbeving in 1755 verwoeste het gebouw. Enkel de minaret en de zuilen van de gebedsruimte zijn overgebleven.

3 Conclusie

Deze korte rondreis langs de Keizerlijke Steden van Marokko is een ideale eerste kennismaking met het land. De steden hebben een rijk verleden en wanneer je de medina's binnenwandelt, heb je de indruk een paar eeuwen terug in de tijd te reizen. Verder kom je meer te weten over het Marokkaanse volk, hun gebruiken en hun godsdienst.

Marokko is een gevarieerd land die volgens mij een grondige verkenning verdient.

4 Praktisch

Deze rondreis (Marokko - Rondreis Keizerlijke Steden) heb ik gemaakt als begeleider van S-Reizen, de reisorganisatie van de Socialistische Mutualiteiten. S-Reizen werkte voor deze bestemming samen met Marmara die op zijn beurt Atlas Voyages als lokale partner had aangewezen.

4.1 Accommodatie

Tijdens de rondreis logeerden we steeds in degelijke tot zelfs luxueuze hotels. De kamers waren verzorgd en het personeel was vriendelijk en behulpzaam. Slechts één opmerking, je merkt duidelijk dat de hotels niet altijd zijn voorzien op de koude temperaturen die er in december na zonsondergang zijn. Het warmwater was niet altijd voldoende warm en de verwarming werkte niet altijd zoals het hoorde.

Stad	Hotel
Marrakech	Hotel Le Marrakech Hotel Campa Ville Club
Kenitra	Hotel Assam
Fès	Hotel Royal Mirage
Afourer	Hotel Le Tazarkount

4.2 Documentatie

Wie extra naslagwerk wenst tijdens de rondreis, kan beroep doen op de editie Marokko van Capitoool Reisgidsen.

De gidsen die je tijdens deze reis bijstaan, zorgen voor een deskundige verklaring van wat je ziet en vertellen met plezier over de gebruiken van het Marokkaanse volk.

4.3 Documenten

Om het land binnen te komen, moet je in het bezit zijn van een paspoort of je Belgische identiteitskaart. Bij aankomst op de luchthaven moet je een document invullen dat aan de douane moet worden overgemaakt.

4.4 Geld

In banken en bepaalde hotels kan je euro's omwisselen tegen dirhams. Je kan ook met de meeste kredietkaarten geld uit de muur halen (pinnen).

In de betere hotels, restaurants en bepaalde winkels kan je betalen met kredietkaarten.

4.5 Gezondheid

Voor Marokko zijn geen inentingen vereist. Het is natuurlijk wel aangeraden om een aantal inentingen zoals Hepatitis A en B, Polio, Tetanus en Typhus te hebben.

Ga langs bij je mutualiteit en neem indien nodig een extra reisverzekering.

4.6 Kosten

De kostprijs van deze rondreis bedroeg 498 EUR per persoon op basis van vol pension en een tweepersoonskamer. Er werd een toeslag van 70 EUR aangerekend voor wie alleen reist. Verder moet je nog een budget voorzien van ongeveer 200 EUR voor persoonlijke uitgaven en eventuele facultatieve excursies.

4.7 Restaurants

De rondreis was op basis van vol pension. Het ontbijt en het avondmaal kregen we geserveerd in het hotel terwijl we voor het middagmaal telkens een typisch restaurant opzochten. Deze restaurants waren meestal ondergebracht in een prachtige riad in de medina's.

Wanneer je de kans krijgt om met Marokkanen aan tafel te zitten, zal je merken dat men geen gebruik maakt van een bestek. Men eet met de rechterhand en gebruikt een stukje brood.

4.8 Telecommunicatie en post

Telefoneren kan vanuit de hotelkamer of vanuit een telefooncel op straat. Je kan ook gewoon je mobiele telefoon meenemen en deze gebruiken.

4.9 Tours

Tijdens de rondreis was het mogelijk een aantal extra excursies te boeken.

Excursie	Vertrek	Inbegrepen in excursie	Prijs per persoon
Moskee van Hassan II	Casablanca	Bezoek aan de moskee	120 MAD
Soirée à Fès	Fès	- Traditionele dansen - Drankje en versnaperingen	200 MAD
Soirée Fantasia	Marrakech	- Spektakel - Avondmaal	370 MAD

4.10 Transport

4.10.1 Bus

Tijdens de rondreis beschikten we over onze eigen bus. Deze bus was comfortabel maar er ontbrak wel een toilet aan boord dat tijdens lange afstanden wel nuttig was geweest. Gelukkig stopte de chauffeur tijdig.

De wegen in Marokko zijn van goede kwaliteit. Via de nationale wegen kan je zonder tol te betalen van de ene plaats naar de andere rijden. Wie sneller zijn bestemming wenst te bereiken, kan gebruik maken van de snelwegen maar om deze wegen te gebruiken moet tol worden betaald.

4.10.2 Taxi

De goedkoopste en eenvoudigste manier om je binnen een stad te verplaatsen, is per taxi. Per rit betaal je tussen 10 en 30 MAD. De officiële taxi's hebben per stad een andere kleur maar zijn eenvoudig te herkennen. Om ze te doen stoppen, steek je gewoon je hand op.

4.10.3 Vliegtuig

De maatschappij waarmee we vlogen was Atlas Blue. Deze maatschappij is een dochtermaatschappij van Royal Air Maroc. Zowel op de heen- als terugreis hadden we een rechtstreekse vlucht tussen Brussel en Marrakech. De vlucht duurde ongeveer drie en een half uur.

4.11 Veiligheid

Tijdens de rondreis heb ik mij nergens onveilig gevoeld. De bevolking is in het algemeen vriendelijk en behulpzaam. Op drukke plaatsen zoals in de soeks en op bepaalde pleinen opereren vaak gauwdieven. Het is aangeraden

om op deze plaatsen extra op je spullen te passen. Zo is het veiliger om je rugzak op de buik te dragen in plaats van op de rug.

Mits een aantal kleine voorzorgen is de kans zeer klein dat je zal bestolen of beroofd worden.